

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag

N:r 1 (368)

Fredagen den 4 januari 1895.

8:de årg.

Prenumerationspris pr år:	Byrå:	Redaktör och utgivare:	Utgifningstid:	Annonspris:
Idun ensam kr. 5:—	Klara Södra Kyrkog. 16, 1 tr.	FRITHIOF HELLBERG.	hvarje helgfri fredag.	35 öre pr nonpareillerad.
Iduns Modet, fjortondagsuppl. » 5:—	Allm. telef. 61 47.	Träffas säkrast kl. 2—3.	Lösnummerpris 15 öre	För »Platssökande» o. »Lediga platser»
Iduns Modetida., månadsuppl. » 3:—	Prenumeration sker å alla post-	Redaktionssekr J Nordling.	(lösn:r endast för kompletteringar)	25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv.
Barngårdseroben » 3:—	anstalter i riket			Utländska annons 70 öre pr nonp.-rad.

Mathilda Lönnberg.

Ion var aderton år och, redan innan hon fyllt dem, hade hon stått brud. Då var detsom jag först gjorde hennes bekantskap, på den glada tid när ungdomens dagg låg på lifvet kvar,

och, antingen det nu var endast medfödd hjärtegodhet eller att därtill kom en omedveten sträfvän att häfda denna nyvunna fruvärdighet, i hvilken hon kanske ännu icke kände sig säker, allt nog hon omfattade mig med ett slags moderligt beskyddande välvilja, som gjorde att jag, ehuru fyra år äldre och på den tiden »magister för pojkar», själf kände mig inför henne som en skolpojke. Det vardt emellertid uppslaget till en vänskap, som vuxit sig allt starkare med åren, och som i detta jubelfesternas tidehvarf skulle ha kunnat fira jag vet ej hur många sådana.

Hvad man i bygden visste om henne kunde ju då ännu ej vara så mycket och rörde snarare hennes släkt än henne själf. Hon var född den 27 september 1837, hette med sitt flicknamn Mathilda Lovisa Jakobina Stenhammar och var dotter till kyrkoherden i Rinsinge af Linköpings stift,

fil. och teol. doktorn Mathias Stenhammar, samt tillhörde sålunda en ätt, som i början af detta århundrade gjort sig vida känd för vittra idrotter. Så hade farbrodern Johan, ännu ej tjuguaåttårig, blifvit en af de Aderton, och doktor Mathias själf hade tre gånger vunnit pris i Svenska Akademien, däraf en gång för psalmer, som till större delen funnit plats i vår nu gällande svenska psalmbok. Efter i Stockholm fullbordad uppfostran hade fröken, eller som man då ännu sade, mademoiselle Stenhammar på sommaren 1855 gift sig med fil. doktor Carl J. L. Lönnberg, som till sin grad drifvit berömliga studier i nordiska språk och botanik, och det unga paret hade därefter slagit sig ned på fadernegården Ringstad, en knapp half mil nordväst från Norrköping. I detta äktenskap föddes söner och döttrar och, som det brukar gå i sådana fall, hafva nu efter en mansålder de flesta af dessa, somliga för länge sedan, flugit ut ur boet, så att föräldrarne åter äro nästan lika mycket hänvisade till hvarandra, som när de hand i hand började sin gemensamma vandring.

Ack, blott en droppe är ett år,
Ett stänk i hafvet,
Så lätt begravet
Bland tidens böljor utan spår.

Men evighetens bilder segla
Pa böljans rygg,
Och ljus och trygg
Ses himmelen i tidens haf sig spegla.
Frithiof Holmgren.

Sådana äro i största korthet de yttre dragen af ett lif, som haft sina viktigaste bemärkelse-dagar inom hemmets värld. Men huru gick det till, att fru Lönnberg vardt författarinna?

Redan i tidigare dagar hade visserligen hennes omgivning tyckt sig märka, att hon egde en viss grad af fantasi, dock att den var så rik, att däruti skulle kunna ligga möjligheten till den lifliga författareverksamhet hon sedan utvecklat, det var visst hvad man då för tiden minst vågade ana. Men elden slumrar i flintan, tills stålet slår an mot henne, och ett sådant anslag kom här i sinom tid, om än oväntadt hårdt. Så säger Shakespeare:

Sweet are the uses of adversity,
Which, like the toad, ugly and venomous,
Bears yet a precious jewel in his head,

eller med Hagbergs-tolkning:

Ljuf är den nytta oss beskärs af motgång,
Som, liksom paddan, stygg och giftbemängd,
Dock bär en rik juvel uti sitt hufvud.*

Häruti ligger förklaringen till att år 1873 man för första gången fick se en dittills obekant signatur — *th* —, som sedan till vänners och bekantas stora öfverraskning visade sig betydligt Mathilda Lönnberg. Den förekom då under ett i tidskriften »Förr och Nu» intaget stycke *De Fredlöse*; samma år bragte *Ragnfast Mårsson*, en forntidsbild; och därefter kommo i snabb följd: *Käre i Miklegård*, en fortsättning af *Ragnfast Mårsson*; *Gunnel*, saga om ett drömlif, 1875; *Spridda blad från skären*, teckningar från fantasien och verkligheten, 1876; *Folksagens vandringar*, prisbelönt i Svenska Familj-journalen 1876; *Ur lifvet i skogsbygden*, minnen och berättelser, 1881; *Onkel Casimirs hem*, 1882; *Syrendoft* och fem andra berättelser, 1888; *Sigtrygg Torbrandsson*, en bild från Sveriges forntid, belönt med Fredrika-Bremer-förbundets stora pris 1892.

Dessutom har hon skrivit en mängd större och mindre uppsatser och följetonger i tidningar, kalendrar och tidskrifter, hvaraf här endast må anföras *Grufblomstret*, en skärgårdsberättelse, i *Svensk Kalender* 1885; *Rosa semperflorens*, på samma ställe 1889; samt *Episoder ur en målares lif*, som följetong i Nya Dagligt Allehanda 1887 och 1888. I denna sistnämnda tidning hade ursprungligen äfven »Ragnfast» och »Käre» förekommit på samma sätt under strecket.

Fru Lönnberg har således, som man ser, ett ganska stort litterärt bagage, som äfven vid åtskilliga tillfällen rönt erkännande att vara till sin art utmärkt, och ändock är hon på somliga håll så föga känd, att i fjor eller förfjor en anmälare af *Sigtrygg* uppenbarligen tog henne för en nybörjarinna och i sin vänlighet gaf några välmentade råd till »den unga författarinna». En så grof blunder är ju ägnad att väcka löje, men på samma gång pekar den dock hän på det ledsamma faktum, att litterär granskning stundom öfvas af ganska omogna personer, ty af en kritiker har man väl ändå rätt att fordra större både person- och sakkännedom än af den förste bäste bland den läsande allmänheten. Men ett faktum är det nu verkligen i alla fall, att fru Lönnberg ej blifvit på långt när så känd som hon förtjänat. Kanske har detta till en början i någon mån

berott af signaturen, som icke var rätt lyckligt vald; den var ej fyllig nog, den sade ingenting och, hvad värre var, den kunde vid uttalandet lätt bli vilseledande: var det — *th* — eller — *th* eller *Th* — eller kanske *T. H.** Kort sagdt, den var ej en sådan, som med ens slår an och fäster sig i minnet. Sedan kom »det unga Sveriges» anlopp med buller och bång, som under några år tilldrog sig den mesta uppmärksamheten på litteraturens område, och, last but not least, kan något godt komma från landsorten? På den frågan hafva våra älskärda stockholmare i alla tider fått värtaliga svar, men ändå göres den alltför. För nutiden kan det vara nog att hänvisa på sådana namn som Helena Nyblom, Ernst Ahlgren, Selma Lagerlöf, Rust Roest, Gustaf Fröding, förutom många andra och bland dem, som sagdt, äfven Mathilda Lönnberg. Och det är otvivelaktigt en mycket god sak, att icke här, som t. ex. i Frankrike och Danmark, all vitter alstring söker sig upp till hufvudstaden och frodas endast inom dess hank och stör med fara för att urarta på hvarjehanda sätt.

Berättelserna behandla, som vi hafva sett, både forntid och nutid. De af det förra slaget ådrogo sig från början stor uppmärksamhet redan af den grund, att själfva arten är så vansklig, i det den knappt tillstod något medelmåttigt, utan lämnar författaren som alternativ att antingen lyckas riktigt bra eller ock alldeles misslyckas. Walter Scott är den historiska novellens fader, som än i dag står öfverträffad, knappast upphunnen af en Manzoni eller De Vigny; men för den ende Walter Scott, huru många dåliga kopior eller rena karrikatyror har man icke! Saken är den att Scott var en ej mindre grundlig vetenskapsman än glänsande berättare, och detta är det förnämsta och oefftergifliga krafvet, att för att kunna skriva historiska noveller bör man först och främst vara historiker och därjämte begåfvad med tillräcklig stark fantasi för att skapa gestalter, de där röra sig icke som dockor, utan som fullblodiga, och lifslevande personligheter. Dessa båda villkor finnas nu också förenade hos fru Lönnberg; men, kan man fråga, huru hade hon blifvit historiker? Huru hade hon kunnat lefva sig så in i vår forntid att hvarenda detalj är fullt korrekt och icke ger ens den sakkunnige mannen af facket anledning till anmärkning? Det är hennes hemlighet; dock tyckes den förmodan ligga nära till hands, att under den första tiden af sitt äktenskap hon fattat intresse för nordisk fornkunskap, som ju var ett af hennes mans äktenskapsämnen, och att med hans ledning hon vunnit dessa förvånande insikter, som länge gjort att man ej kunde ana, att under märket — *th* — dolde sig en kvinna. Äfven hennes stil bär spår af dessa kallstudier; den är nämligen ovanligt ren och helsvensk samt har emellanåt, där det så här till, behållit den gamla sagostilens vändningar, utan att man dock märker något spår af den ängsliga petighet, som annars gärna vill låda vid våra purister. Men detta har gett sig sjelft så, utan att vara »sökt», och förefaller därför alldeles naturligt.

* Som bekant användes denna signatur i listiden af prof. Theodor Hagberg, och äfven de två föregående, måhända till och med märket — *th* —, hafva förekommit.

Käre i Miklegård spelar, såsom redan titeln angifver, i Konstantinopel, där bokens hjälte blir höfding för varingarne och har ett mycket äfventyrsrikt lif; men eljes är scenen för fru Lönnbergs noveller förlagd till det fagra Östergötland och särskildt till denna tjugande Risingsbygd, dit hennes tidigaste barndomsminnen gå tillbaka, och som hon skildrar med sådan innerlighet. Man vet, att Théophile Gautier var målare, innan han blef författare, och att, sedan han genom en ögonsjukdom måst upphöra att måla, han vardt den franska romantikens ypperste kolorist, hvars skildringar äro verkliga färgrika taflor; på samma sätt sitter äfven i fru Lönnberg en målarinna, som icke blott smyckat hemmet med vackra alster af denna sin konst, utan som har kvar de äkta målartagen, äfven när hon får pennan i hand i stället för penseln. Och hon målar lika förträffligt både land och sjö, det vida fradgande hafvet och den mörka hemlighetsfulla skogbygden eller Glans täcka stränder. Hon har en djup naturkänsla, och som ett prof därpå såväl som af hennes konst må här meddelas några af de verser, i hvilka hon sjunger sitt farväl till skären efter en där tillbragt sommar:

Jag satt i tankar kvar där hela natten
och lyssnade ännu till vågens-suck
och bladens fall uti den frida lunden,
där ek och björkar stå i höstlig färg
och böja sina kronors rund och hviska.
Men nattens timmar skrida mer och mer —
se, huru solen sig i hafvet badar —
det glänser rött, nu himlen ock tar färg,
dess matta glans förbyts i gyllne lågor,
och vinden väckes — länge nog den sof
vid andra strand, nu är den åter vaken.
Den ilar hän utöfver hafvets slätt
och bjuder upp till dans i morgonstunden
hvar hafvets tjärna, hvarje blåögd våg.
Se, hafvets döttrar lyfta sina slöjor,
det hvita skummet syns på böljans topp,
och seglen svälla upp af morgonbris
och skeppen sväfva fram på hafvets ban.
Se, båtar ila fram utöfver djupen
att bringa hem de lagda nät och garn.
Nu fyren släckes, ty på himlen lågar
i mäktig strålgans solens gyllne vagn.

Jag vet det väl — hvarföre söka teckna
med bläck och penna hvad som ögat ser?
Hvem kan väl måla blomstens färger friska,
den mörka skog och så den ljufva lund,
det djupa hafvet med dess alla under,
dess klara böljor och dess musslors mängd,
dess gröna skogar, hvari fisken vandrar
så tyst framåt i stora silfverstim,
och där så många drömda väsen slumra
och skymta fram för fantasin ibland?
Hvem kan väl måla klippan där i svallet
af bränningen, som brusar ständigt hvit?
Hvem kan väl tälja också allt, som röres,
i folkets sinnen? Hvem dess männers mod,
dess kvinnors vänlek? Flickor, vilda rosor
I växen lika invid hafvets strand. —
Hvem kan väl — och ändå jag vill försöka
att måla utan saft och utan färg.

Säkert skall mången med mig anse, att redan i denna profbit finnes tillräckligt både saft och färg för att jäfva innehållet i sista raden.

De moderna novellerna torde snarast kunna jämföras med de tyska »byhistorierna», som först kommo till heders genom Auerbach. Oftast är det en folksägen, hvilken, så att säga, bildar varpen eller ränningen, medan författarinns fantasi lämnat inslaget i den romantiska konstväfven, eller, som hon själf säger på ett ställe, hon upprepar berättelserna icke med sin

* Som ni behagar, II, 1.

sagesmans egna ord, utan så som de föddes för hennes inbillningskraft genom hans ord. Så uppstår ett författarskap, som visserligen ej har mycket gemensamt med den grofva realism, för hvilken Zola är den representative mannen, men som ändock inrymmer nog verklighet, för att framställningen skall af läsaren kännas som sann. Men visserligen får man då icke hylla den satsen, att endast det fula är sant, ty för det fula finnes på det hela taget ingen plats i fru Lönnbergs diktning. Denna kan någon gång vara litet hemsk, såsom i »Efter långa år» och »Hvem var han?», men det hemska ligger då i själfva den begagnade folksägnet och efterlämnar icke något obehagligt intryck.

En skapelse af alldeles eget slag är *Onkel Casimirs hem*, hvartill man hos oss knappast torde kunna uppleta något motstycke. Det är en liten bit rokokostad från en svensk landsortsstad, målad med dämpade färger och af den mest intagande verkan, ett stycke gammalt Sèvres, hvars dekoration tolkats i ord. Trots det att denna pjäs icke erhållit något pris eller annan mention honorable, tvekar jag för min del icke att sätta den högst af alla författarinans alster med moderna ämnen.

Dock — man återkommer ju alltid till sin första kärlek, och så har äfven fru Lönnberg vänt tillbaka, icke så långt som till vikingatiden eller brytningen mellan hedendom och kristendom, men till Sveriges medeltid, som väl ock erbjuder ett rikare och mångsidigare innehåll, mera att göra af. Att och huru hon lyckats därmed, är allmänt bekant, och ett enhälligt omdöme af så kompetent domare som de, hvilka haft sig prisfrågans afgörande anförtrödt, skall nog biträdas äfven af Iduns läsarinor. Om således man kan lyckönska författarinnan till det vunna priset, så har dock vår svenska litteratur säkerligen gjort en ännu större vinning. Låtom oss hoppas, att denna vinning äfven skall blifva varaktig, och att, såsom det gått i Danmark med Bernhard Severin Ingeman, äfven i vårt land många kommande släktled skola glädjas åt »*Fru Holmfrid*» samt lära sig att i kärlek och vörndnad vårda namnet Mathilda Lönnberg.

Edvard Lidforss.

Skogens rå

*Skogens skymmande tempelsal,
där mossan är mjuk, där luften är sval*

*bland furornas pelargångar,
där möter du mig, du skogens rå;
vi sitta vid tjärnens strand, vi två,
och i drömmars nät du mig fångar.*

*Din blick är som skogssjön dunkelklar;
din barm lik en näckros vaggas bar;
ditt hår öfver skuldrorna svallar;
så sällsamt blek din lena kind
som töcknet, som böljar för kvällens vind
mellan myrens tofvinga tallar.*

*Och skogens vilddjur sig smyga fram
emellan snären bak sten och stam.
De komma som goda vänner,
och ulfven blickar ej lömskt med hot,
men kryper fägnande till din fot:
dig väl sen gammalt han känner.*

*Och granarna susa sitt dystra sus,
och stjärnorna tända sitt matta ljus,
och skogens stämmor de klaga.
Jag hvilar mitt hufvud invid din barm;
du lindar omkring mig din mjuka arm
och hviskar mång underlig saga.*

*Jag lyss till ditt veka hjärtas slag
och ser, hur ett stilla svärmodsdrag
lätt skälfver kring läppar fina.
Då gripes af längtans ve mitt sinn';
då är det, som ville jag somna in
för evigt i armarna dina.*

*Från bygden till vildmarkens ensliga trakt
med sånger af dunkel trolldomsmakt
att ditt bräddade guldhorn tömma
du dårande lockar, du skogens rå.
Vi mötas i skymningens stund, vi två,
i skogens djupaste gömma.*

Edu. Hammarstedt.

Balatmosfär.

Bländande ljus och blomdoft, sprittande dansmusik, strålande ögon och leende munnar. Friska skönheter i förtjusande toaletter, omsvärmade af eleganta kavaljerer. Feststämning på allas ansikten, skämt och glam, och öfver det hela — »flirtation». Hela luften är liksom impregnerad därmed! Man anar den i alla vinklar och vrår, bakom graciöst fläktande solfjädrar och, framför allt, bakom de vänligt diskreta afdelningskärmarna, hvilka tyckas enkom skapade för detta ändamål.

Det råder endast en mening om denna bal; det är den bäst arrangerade och mest animerade under hela säsongen. Också skiner värden af belåtenhet, och värdinnan är idel leenden. Det finns väl knappast ett enda anlete, öfver hvilket det icke ligger solskens i kväll, ty hvem kan undgå att ryckas med af den allmänna munterheten? — Det kan tyckas så för en ytlig betraktare! För honom, den tyste, uppmärksamme iakttagaren, hvilken från sin undagömda vrå blickar ut öfver salen, förefaller detta slags solskens lika kallt och overkligt som det bleka elektriska ljuset, jämfördt med det verkliga, varma, lifgivande solskenet. Hvilka glimtar af de mest uttråkade miner, har han icke uppfångat i obehagade ögonblick! Hur lura icke leda och afsmak under den glatta, konventionellt uppslupna ansiktsmasken! Hur många svikna förhoppningar, ramlade illusioner, kvalfyllda hjärtan anar han icke bakom de mer och mindre stereotypa leenden, hvilka han ser dyka upp bland det haf af ansikten, som ständigt hvirflar förbi honom efter valsens toner!

Ungdom och glädje plåga ju vara tvänne med hvarandra oupplösligt förenade begrepp.

Ungdom finns här nog af — hans blick glider beundrande ut öfver så mycken ungdomsfrisk fägring — men hvar finns den äkta, okonstlade glädjen? För hans ögon hvilar det någonting ansträngt maskinmässigt, någonting tryckande öfver det hela.

Luften blir honom med ens för tung i det

människouppfyllda, upphettade, stora rummet, och han går tyst ut därifrån.

Den lille gråhårs mannen med den kloka, vakna blicken passerar obemärkt genom de öfriga nästan tomma rummen i den eleganta våningen. Allra längst in finner han ett inbjudande litet gemak, där en angenäm, matt-röd halfdager härskar, dubbelt välgörande efter det nästan förblindande elektriska ljuset därute, och dit dansmusiken endast då och då svagt intränger. Han ämnar just slå sig till ro, för att njuta af lugnet och tystnaden härinne, då han varseblifver, att han ej är ensam.

Till hälften dold bakom en skärm, skönjer han en smärt, hvitklädd gestalt, och då han träder närmare, igenkänner han med förvåning sin egen nièce.

Hon sitter djupt böjd öfver ett praktverk, hvaraf hon i den här rådande skymningen i själfva verket ingenting ser.

»Sitter du här så ensam, min lilla Sonja?» — »Åh, är det du, onkel!» svarar hon med en ton af lättnad. Hon har sett upp och, ehuru hon blixtnabbt åter sänkt blicken, har han likväl hunnit uppfatta, att de klara ögonen äro tårfyllda. Är detta grämlse öfver att hon blifvit försmädd, stackars liten? Knappt har denna tanke hunnit korsa hans hjärna, förrän han ögonblickligen säger:

»Värdigas stolts jungfrun tråda en dans med sin gamle frände?»

»Tack, onkel, så snällt af dig,» svarade hon skälmst leende, »men det offret vill jag ej ta' emot! Vill du icke i stället engagera mig till en »konversationsdans» här inne? Det skulle jag finna bra mycket roligare.»

Då slår han sig ned vid hennes sida och stryker ömt hennes hand med blicken fast på hennes ansikte:

»Hvadan dessa bedröfvansens spår på min eljes så glada flickas anlete?»

»Åh, det är ingenting att tala om, bara dårskap af mig.»

»Men om jag nu vill veta det?»

»Ack, det är ju ingenting, säger jag dig!»

En liten paus, och så utbrister hon plötsligt med häftighet: »Det är blott denna — — — denna förskräckliga kyla, jag icke kan tåla.»

»Hvem behandlar dig kyligt?»

»Inte mig särskildt — — — det är någon slags allmän kyla — — — den ligger visst i luften vid sådana här tillställningar.»

»Förklara dig tydligare, mitt barn.»

»Ja, om jag blott kunde, men det är en så dunkel och flyktig känsla, att den viker ifrån mig, då jag vill försöka kläda den i ord, och den upplöser sig till ett intet, då jag tror mig nästan kunna gripa den med handen.

»Jag kan ej förklara, hvarför jag från alla baler skall medföra ett intryck af djup nedslagenhet. Aldrig känner jag mig så tröstlöst, öfvergifvet ensam som midt ibland den festklädda skaran, och aldrig erfar jag en sådan beklämning som midt under det uppslupna skämtet och glammet rundt omkring mig. Jag måste göra våld på mig för att icke brista i gråt! Hela tiden har jag en förnimmelse af, att all denna föregifna munterhet är ihålig och konstlad. Det förefaller mig, som om alla, liksom genom en tyst inre öfverenskommelse, tyckas täfla om att grundligt genomisa hvarandra, utan att dock en yttre utsökt höflighet på minsta vis kränkes däraf. Det är mig emellertid en omöjlighet att utforska anledningen till, eller de närmare beståndsdelarne af detta stoftfina,

iskalla något, som oupphörligt stöter sig tillbaka från alla dessa artigt leende människor.

»Kanske skulle jag ej bry mig så mycket därom, ifall detta bemötande blott komme mig till del från främlingar, men det som sårar mig så obeskrifligt, är att mina vänner visa samma kyliga sätt. De kunna gå förbi mig med en så kall och likgiltig min, som vore jag dem vildt främmande, ja, ibland kunna de vara så frånvarande, att de icke ens bemärka min tillvaro. Tilltalar man dem — man må nämna hvilket ämne som helst — så känner man, att det är dem totalt likgiltigt. Man får endast så högtidligt afmätta svar, att man tydligt märker deras uppmärksamhet vara riktad på annat håll.

»Det är, som om de icke vore i stånd till att ägna sin tankeförmåga åt någonting annat än herrarne och sina dansprogram. Till och med min bästa vän kan vid sådana här tillfällen vara så odrägligt tråkig och stel, att jag knappt känner igen henne och helst går ur vägen för henne! Det är först »dagen efter», som jag återfinner min vän sig lik igen, älsklig och vänlig som förr.

»Nu har jag vant mig någorlunda därvid, men i början var jag djupt kränkt öfver denna allmänna, uppenbara ovänlighet, som gjorde att jag trodde mig afskydd af alla mina flickbekanta. Jag vet ju nu äfven, att det icke är jag ensam som får lida däraf, likväl kan jag icke ännu säga mig vara okänslig därför. Det förstör nöjet för mig helt och hållet, jag erkänner det, och jag har ofta undrat, om alla de andra verkligen ha riktigt roligt.»

Hennes onkel, som hittills tyst och uppmärksamt åhört henne, ser nu upp och infaller:

»Just hvad jag mången gång betviflat! Det förekommer mig, som förstode icke ungdomen nu för tiden konsten att riktigt af hjärtans grund ha roligt. Förr i världen tänkte man kanske mindre på sig själf och på sitt yttre, i alla händelser förstod man att roa sig på ett mera anspråkslöst och därför mera tillfredsställande sätt. Nu tror jag de unga damerna gå på bal hufvudsakligen för att lysa, visa sina dyrbara toaletter, ses och feteras. De bedrifva dansen nästan sportmässigt! Man täflar om hvem som på sin danslista skall kunna uppvisa de flesta och bästa namnen, och man skryter gärna med sina gjorda eröfringar.

»I följd häraf måste allt intresse koncentreras kring de unga männen, och så har man naturligt nog ingen tid öfrigt för sina vänner.

»Man blir tankspridd och iakttagare en afvisande, nästan fiendtlig hållning gentemot dem.

»All sann hjärtlighet tränges tillbaka och lämnar rum för en ceremoniös artighet, som visserligen vill synas vänlig, men som just därför ej är det.

»Det är som rörde man sig på en blank och glittrande, men kall isyta. Man anar tomheten inunder och — man fryser.

»Det är ju så — har jag förstått dig rätt?»

Hon nickar instämmande, och han fortsätter långsamt, liksom talande för sig själf, med blicken riktad mot taket.

»Hvarför är det så? Hvarför måste naturlighet och osökt lifsglädje lämna rum för denna konstlade, kyliga afbild däraf? Emedan, som du själf sade, det ligger kyla i luften — just i själfva balatmosfären!

»Vill du, att jag skall visa dig alla de köldatomer, mikrober, eller hvad det nu är, som simma omkring däri, och som vi med

hvarje andedrag insupa? Nåväl, ehuru det skulle erfordras mikroskopets glas för att särskilja åtskilliga af dessa mindre vackra, stoftfina partiklar, kan jag dock, tack vare min större lifserfarenhet, för dig utpeka några af de hufvudsakligaste bland dem. Det finns öfver hufvud i balatmosfären en så öfvervägande mängd kväfvehaltiga ämnen, att underligt vore om någon, som inandas den, kunde förblifva fullt sig själf. Med den bedöfvande blomsterdoften och de berusande parfymerna, med det under dansen upphvirflade dammet blanda sig oändligt fina atomer af färd och lättsinne, behagsjuka, fäfänga, afund och framför allt af själfviskhet — begär att öfverglansa hvarandra — och mera dylikt.

»Alla dessa giftiga mikrober utstråla köld i högre eller mindre grad. Ett så ytterst finkänsligt sinne som ditt angripes hårdt af denna luft och lider däraf, under det den af det stora flertalet insupes med allt större välbehag för hvarje gång. Ty det förhåller sig med detta gift som med så mångt annat, det har en rusgifvande inverkan och blir så småningom ett behof, ett stimulerande medel. Då och då göra sig dock dess giftiga verkningar märkbara.

»Du har ju gifvit akt på dessa nästan pinsamt tryckande pauser, som ibland uppstå midt under det allmänna glada pratet och skrattet? Man säger, att »en ängel svärfvar förbi»!

»I själfva verket är det *giftet*, som »slår in» på sinnena och blir så starkt, att det hämmar själens andedräkt och för en sekund paralyserar talförmågan. Ofta ser man väl ock en uppsluppen skämtare plötsligt tystna och fördystras. Det drager sig liksom en mörk skugga öfver hans ögon, och han måste göra våld på sig för att förjaga den djupa nedslagenhet, som så plötsligt bemäktigar sig honom, och hvars uppkomst han icke kan förklara. Just då har, honom ovetande, en sådan där mikrobefylld, iskall pust slagit honom till mötes!

»Äfven händer det understundom, då man från en balsal träder ut i fria luften, att man andas ut med en känsla af lättad. Man fyller sina lungor med ren luft! Var säker, att det icke blott är ett fysiskt, utan äfven ett psykiskt behof, man på så sätt omedvetet söker fylla! — — — Men hör — redan tystna valsens toner, och inom en minut skola vi vara öfverrumplade härinne i vår lugna vrå. Huruvida jag lyckats i någon mån klargöra dina känslor för dig, mitt barn, lämnar jag därhän.

»Det är ju alltid ytterst svårt att precisera de subtila intryck, som dallra på en kvinnas fina känsloträngar! Ett vill jag blott tillägga, på det du icke må rädas att andas fritt i denna luft.

»Det finns preserveerande medel mot mina omnämnda mikrober! De böra helst inympas ifrån barndomen, men kunna ock förnyas i äldre år, liksom vaccinen. De heta: ett okonstladt väsen, anspråkslöshet, varmt intresse för andra, sann hjärtlighet mot alla, med ett ord, ett kärleksfullt, totalt själföförgåtande sinnelag. Äger du detta motgift, kan du med lugn gå din väg fram, ja, du kan därigenom lyckas sprida så mycken värme omkring dig, att köldmikroberna utrotas i din närhet — ty detta slags mikrober dö i värmen!»

Nu inströmmar den sorlande hopen från balsalen, och Sonja hinner till svar blott ge sin onkel ett förstående leende, så äkta soligt,

att han känner sig värmd däraf ända in i sitt innersta. — —

Herbert.

Den stora boknyheten.

Af Hellen Lindgren.

Lille Eyolf, Ibsens senaste skådespel, är icke något problemdrama. Ibsens senaste problemdramor, Rosmersholm, Fruen fra Havet, Hedda Gabler, ha fördjupat sig i en symbolistiskt subjektiv värld, där vi ofta ej kunnat följa diktaren. Med *Lille Eyolf* är det icke så — vi se här allt klart. Och därför vill jag för min del ge detta skådespel ett bestämdt företräde. Det är intet gåtadrama. Tidningarnas första redogörelse, de s. k. blixreferaten, vore vilseledande, darigenom att de talade så mycket om »de onda barnaögonen», vi kände oss halft förskrämda som inför Rosmersholms »hvita hästar». Det är emellertid icke på något mystiskt motiv, Ibsens senaste drama är byggt. Det är en ganska alldaglig familjekonflikt, och sorgens stora tragik, som skildras med mästarens mest nobla konst, har en storstad fred öfver sig, en lugn allmänmänsklig horisontvidd, som verkar med den slags upplifvande ro, som aftonens färgtoner kunna skänka ett landskap, när solen har slutat att hetta. Vi känna oss inför detta diktarens nyaste verk fyllda af tankfull och lugn glädje. Det är det mjuka och dock fasta handtaget af en kamrat i lifvets strid, vi tycka oss känna efter genomläsningen. Ja, lifvet är hårdt, missförstånden mångahanda, men när den mänskliga ädelheten finns på botten af karaktärerna, så går dock allt på det hela bra. Titeln uttrycker styckets stämning. »Lille Eyolf» — i denna titel ligger något af det vemodsfulla hopp, den grundton af ömhet, som är styckets stämning.

* * *

Rita Allmers se vi först, medan hon är sysselsatt med att upppacka sin nyss hemkomne mans kappsäck, pratande med hans halfsyster Asta. Hon är en berusande vacker kvinna. Hon är förälskad så som en ung kvinna kan vara förälskad, fordrande på mannens kärlek som en ung kvinna kan vara det, för hvilken lifvet för första gången öppnar sina portar i och med kärleken. För första gången känner Rita Allmers som många andra unga fruar, att hon också har makt, kärlekens makt öfver en annan, för första gången förstår hon fullt, hur härligt lifvet är, när man kan härska öfver någon; denna nya värld, som äktenskapet öppnar för den unga frun, har berusat henne, och hon vill härska med kärleken, hon fordrar att vara ensam om att äga sin man. Det ligger jubel i detta första samtal mellan Asta och Rita från den senares sida, ett menande jubel öfver att åter rå om mannen och ha honom åter. Han kommer hem, denne stille innerlige Allmers, men hur förändrad är han ej. Han har varit på en föttur i fjällen — doktorn har föreskrifvit det. Förr hade han arbetat på en bok, som hustrun ansett vara sin rival, en bok om det mänskliga ansvaret. Och nu kommer han tillbaka och talar om för henne och Asta att boken, den har han nu uppgifvit. Han har ett annat lifsmål nu. Alltså — hon skall få äga honom helt och hållet, hustrun. Ahnej, bokens lifsmål är icke uppgifvet, det har blott bytt plats, till *lifvet* är det nu Allmers vill förflytta det mänskliga ansvar, som han vill arbeta på. Nu skall han verka för, att Eyolf skall bli hans arftagare, han vill vara en sann far för honom, ja han vill, han skall göra honom till den, som skall kunna utföra hans tankar många gånger bättre än han själf. Han skall uppföstra honom med en sådan ömhet, att han glömmer sitt lyte — han är nämligen halt — och gossen skall fylla alla de löften, han fordom gjort sig själf. Eyolf är halt, men när gossen visar sig för oss i pjäsen, märka vi lätt, att krymplingen ser med glada barnaögon ut i världen. Han jublar öfver de nya uniformskläder, modern låtit göra honom, och som göra ett så smärtsamt intryck på fadern, han vill bli soldat, han vill lära sig simma, han vill gå med far på bergvandringar. Han vill — han vill, men han kan ej — det inser fadern och alla. En besynnerlig företeelse inkastas nu — som man kunde tycka nästan meningslöst i denna familjekrets. Rättjungsfrun är en af dessa Ibsens spöksyner, som verka på oss som gengångare från sagans värld. Om hon spelas väl, skall

hon kunna låta oss äldre erfara barndomens hemlighetsfulla rysning en gång ännu. Det är en förkrämp, gammal svagsint människa, som så alla ödmjukast erbjuder herrskapet sin tjänst. Åh, råttorna, de kära, små djuren! Hon lockar dem, och de komma. Hon kan befria herrskapet från allt i huset, som guager och skafver. Eyolf hör på med vidöppna ögon. Se det rör sig något i påsen, hu! Och ur påsen sticker en hund upp sin trubbiga nos. Hon fragar honom, om hunden ej är älsklig, tycker icke lilla hjärtekungen det! Eyolf ser på henne med förundrande ögon och utbrister så: nej, aldrig har han sett något så förtärligt som denna hund med sin breda nos. Men han drages till hunden, barnets fantasi har erfarit det hemlighetsfulla i denna sagouppbarelse. När påsen väl är tillknuten, går han fram och smeker påsen med huden i — åh, hvad det är hemskt och intressant allt detta! Och rättjungafrun berättar om sin hemlighetsfulla makt. Hon vet, att råttorna skola komma, när hon lockar, hon skall bädda dem så mjukt på hafsbottnen, dessa stackars små, som hon vill så väl och om människorna förakta — åh, hon älskar dem! För i tiden lockade hon människor, det var då, när hon lockade sin egen älskling samma väg i hafsens djup, men det var länge sedan. När hon tar afsked, smyger också Eyolf, som följt hennes tal med lysande ögon, sig ut.

Nu kommer ett samtal mellan Allmers och Rita. Hon söker smeka sig till ett af dessa kärleksrus, som äro hennes lycka, och när det icke lyckas, hotar hon och rasar. Hon lever för honom, han lever ej för henne! Således skall hon ej ändå ta första rummet i hans själ! Eyolf är den rival, hon skall kämpa emot nu. Helre än att han skall stå emellan dem, hellre... må han då aldrig ha varit född... Men Rita! förmanar Allmers. Nej, han far taga henne som hon är, hon kan ej dela.

Under tiden har Asta ett samtal med vägbyggaren, en lifskraftig ung man, som tror, att lifvets svårigheter kunna lekas bort, och som älskar Asta. Ingenjören friar till den unga fröken, men Asta har blifvit så underlig på sista tiden, och när de återkomma från sin promenad, förstår man, att hon svarat nej. Asta som förut syntts benägen för den hurtige mannen, tycks på senare tider ha fått mycket att tänka på, och hon lämnar Allmers en packe gamla bref, som beröra familjeförhållanden och som hon genomläst. Och medan de fullvuxne ha fört sin kamp om sina intressen, har lille Eyolf därute på fjorden kämpat sin sista strid. Vid bryggan därnere vid fjorden, där har han tumlat i, medan rättjungafrun rodde bort, just som en liten rätta, en af dessa, som guaga och skafva och som huset bör befrias ifrån, och ingen af de duktiga trasiga barfotaungarna, som kunna sinna, har rakt honom en hjälpsam hand. Blott kryckan flyter därute på vattnet. Skrik och tumult därifrån väcka Allmars och hans fru. Skräckslagen, lam förtviflan hos dem bägge. Lille Eyolf är blott ett minne nu.

Andra akten visar oss *lif* och *sorg* i sin förfärliga motsats. Allmers siter i dof förtviflan och ser utat fjorden. Hvad är lifvet, när döden finns, döden, som afklipper, dumt och obarmhärtigt, före mognad och fruktsättning; hvad är lifvets mening, när slumpen, tillfälligheten har rättighet att gripa in på detta sätt? Är då hela tillvaron ett skeppsvrak, som driver vind för våg. Hvad finns det för möjlighet att leva med detta minne, som evigt förebrår? Hvad är lifvet utan mål, och lifvet med en sådan oläsklig sorg, kan det levas; lever man, när man lever utan hopp, utan möjlighet att godtgöra? En förlust, som man ej kan reparera, är en evig förtviflan, och lifvet med evig förtviflan hvad är det? Hvad är det för ett gäckeri i allt detta outgrundliga? Fjorden svarar ej på detta, den ligger därute kallt leande med sina färgreflexer.

Asta kommer till Allmers, innerligt deltagande, han är bra olycklig, stackars, stackars Allmers. Han får ej fråga så förfärligt. Hon ber om nåd inför hans frågor. Minns han, när de två voro ensamma i världen? Han minns. Och hur de sträfvade? Ja, han minns. Näja, det var ju egentligen *han*, som fick sträffa och slita. Åhnej, det var hon också. Och så erinrade de sig dessa scener från ungdomslivet. Hur hon klädde sig i gosskläder, därför att han ej hade någon bror och ville ha en. Han kallade henne Eyolf. Plötsligt störtar han upp; nej, han får icke glömma på detta sätt, han måste minnas Eyolf, annars är sorgen ingenting värd. Hvad är sorgen, om den ej är evig, helt upptagande! Nej, han måste sörja.

Strax efter kommer Rita. Hon är lika förtviflad som han. Med grymhet erinrar han henne om hennes själfviskhet. Hon påminner honom om hans själfviskhet. De göra hvarandra förebråelser.

Åhnej, var hon brottslig, var han det också. Eyolf blef halt, när han ramlade ned från bordet, ja hon hade lämnat honom utan tillsyn, men han också — näväl de voro bägge lika goda — de hade glömt Eyolf för sin karlek. Det ena ordet tar det andra. De göra hvarandra elaka, Allmers inser det, och han vill bort; de måste skiljas, ty detta förtviflade samlif går icke längre. Barnet är dött, lyckan är död, lifvet är dött, de ha bägge varit pliktförgätna. Så kommer ett samtal mellan Allmers och Asta, som torde vara bland det noblasie Ibsen någonsin skrivit. Han vill bort från Rita, meddelar han Asta, och de två skola leva som förr gemensamt, som bror och syster. Hon svarar nej. Men hvarför? Därför, säger hon, att de ej kunna det. Han och hon äro icke syskon, familjebrefven ha upplyst henne därom. Han studsar ett ögonblick. Men så fattar han sig — däri ligger intet hinder, allt skall bli som förr. Men hon vägrar — nej, han har själf sagt, att allt är underkastadt förvandlingens lag, allt utom förhållandet mellan bror och syster, men nu äro de ej bror och syster vidare. Men icke deras förhållande förklarar han, hvarför vägrar hon? Jo därför att, därför att... hon kan icke förklara det bättre, än hon redan gjort med förvandlingens lag. Man kan icke finare uttrycka ett kvinnligt hjärtas fruktan för en hotande möjlighet af en karlek, som redan börjat gry och som kan växa. »Kom med till Rita,» manar Asta, och Allmers följer. Han förstår, och han följer, och läsaren känner något af religiös vördnad för dessa två, som ej vilja taga lifvets lycka med röfvarhand.

Tredje akten visar oss först en kampscen mellan vägbyggaren och Asta. Hvarför, frågar denne, vill hon ej motta hans anbud? Lyckan ligger där, näja, måhända först i framtiden på andra sidan om äktenskapet, måhända skall den då först komma, men komma skall den. — Och tror hon, tror hon verkligen, att lyckan erbjudes så många gånger här i lifvet? Rita och Allmers uppträda. Rita är beklagensvärd, hon är rädd för ensamheten, och Asta, som ser hennes vanda, flyr från detta hem, där hon skulle kunna stifta olycka — näväl ja, hon skall komma med vägbyggaren, svarar hon honom, hon förkunnar sitt beslut att resa samma väglad som han och reser.

Dessa båda, Rita och Allmers, äro nu ensamma. Nu skall han alltså resa ifrån henne. Näväl, så skall hon taga hand om de stackars förvildade tiggarna, som de så ofta förargat sig öfver där nere vid ångbåtsbryggan. De skola få leka med Eyolfs leksaker, titta i hans böcker. Allmers hör på henne misstroget. Hon? sådant duger hon ej till. — Åhja, så får hon lära sig. De förebrående barnaögonen, som se mot henne ur djupet, skola kanske få ett annat uttryck då. — Allmers grubblar. Är Rita förvandlad, vill hon då sträffa hon också? Men då är icke lille Eyolf död förgäves? Han frågar henne, om han får vara med, om hon kanske tillåter honom. Ja, han får vara med. Kanske skola de båda kunna leva för något, om de arbeta ärligt, men hårdt arbete blir det. Och kanske skola de få höra anderöster tala till dem utan förebråelse, ja kanske skall sorgen ge dem ett nytt lifsinnehåll. Och så skall han leva alltjämt, han, som är borta, ja de skola våga se mot stjärnorna, våga se upp mot den eviga stillhetens värld.

Ja det är ändå lille Eyolf, som med sin död lärt dem lifvet, ansvarets lif.

Om nyårshälsningar och nyårskort.

Af Mathilda Langlet.

Nyårshälsningen har naturligtvis sitt ursprung i den känsla, som vid årsskiftet intager hvarje tänkande människa, känslan af att de dagar som flytt aldrig skola återkomma, af att ett år oåterkalleligen runnit bort i tidens haf och ett nytt förestår med okända öden och skiftande sorg och glädje. Därför ropar man till den vän man under de första dagarna af det nya året möter: godt nytt år! måtte det kommande året blifva dig lyckosamt! Och blir man så själf hälsad, vaknar i sinnet en värmande känsla af hopp och förtröstan, som väl kanhända

flyr lika hastigt som den kom, men dock alltid lämnar kvar ett visst välbehag. Icke underligt därför att enhvar med en sådan hälsning söker glädja sina vänner, både närmare och fjärrare.

Men det är med nyårshälsningarna som med julklapparna — de antaga så väldiga dimensioner, att de stundom blifva, först till en skyldighet och icke, som de borde, en af hjärtats känsla framkallad handling, och sedan till en pålaga, ett slags indirekt skatt, som kanske för mången kännes rätt tryckande. Utgiften är ju egentligen obetydlig; låtom oss göra ett litet räkne-exempel: 100 visitkort à 2 kr., 50 kuvert à 2 och 50 à 4 öre, summa 5 kronor. Det är för den bemedlade så godt som ingenting och äfven för den mindre bemedlade icke särdeles kännbart, helst denna antagligen kan minska summan för kuverten. Men i alla fall måste väl medgifvas, att summan, liten eller stor, skulle kunna bättre användas än till inköp och försändning af några kartonglappar, som några dagar ligga i en visitkortskorg och sedan kastas bort eller i bästa fall blifva till »nyst-gods». Det svåraste, det som egentligen är tryckande, det är kanhända dock tanken på att man *måste*, om man ej vill vara ohöflig eller visa brist på lefnadsvett, »skicka kort» hit och dit, till hvar och en, som man blott en gång till bevis af vänlig hägkomst råkat sända ett kort, äfven om denna person, den vi aldrig mer i lifvet återse, småningom i vårt minne alldeles bleknat bort. Sedan komma alla de, till hvilka man någon gång stått i något slags förhållande, alla, som kunna äga anspråk på att fordra något artighetsbevis af oss. Och det värsta af allt är, att om man glömmar någon af dem, som man förut uppvaktat, måste denna någon anse sig, om ej precis förolampad, så dock litet förbisedd.

Vi sade nyss, att utgiften är obetydlig, men det gifves icke så sällan förhållanden, då äfven en rätt liten utbetalning är kännbar, helst om man i själ och hjärta finner den öfverflödigt och onyttigt. Det gifves personer, som komma i beröring med många människor, som utan stora tillgångar och utan möjlighet att »bjuda igen» dock äro gärna sedda och inbjudas vid tillfällen, där de göra många bekantskaper, och för sådana personer blir afsändandet af nyårskort i flere afseenden betungande.

Man invänder, att detta bruk förskaffar en stor och välbehöflig inkomst såväl för accidenstryckerierna som ock — och i första rummet — för postverket. Detta medgifves villigt, men hvad tryckerierna beträffar, gäller om dem, som om en hel del andra arbetsområden, att man icke kan eller bör skapa behof för att sysselsätta krafter, hvilka kunde nyttigare användas. Att postverkets inkomster äro stora och kunde vara välbehöfliga, kan ej heller nekas, och visste man att med nyårskortens kringsändande bereddes en sannerligen välbehöflig förbättring i »postbetjäntes» aflöningar, skulle man med glädje betala den förhöjda skatt nyårshälsningarna pålägga. Men det vet man icke. Eller kanske man vet, att så icke sker. I hvilket fall som helst känner man sig dock icke uppmuntrad att *endast* för att öka postverkets inkomster förorda bruket af kringsändandet af nyårsbref.

Den stora allmänhet, som blott i breflådan kastar ned sina packor af nyårskort, har ingen aning om det oerhörda arbete, som därigenom åläggas postpersonalen. Hvar ett ett af dessa 1,200,000 — säger en million tvåhundrausen —

F. W. Tornberg

Urfabrikör

Stockholm, Gustaf Adolfs Tor.

rekommenderar till julen sitt stora och förs klassiga lager af alla sorters **FICK-UR** i guld-, silver- och metall-boetter för damer och herrar. **Guldkedjor, Pläterade kedjor o. Berlocker. Väggar o. Bordsur, Nattvaktkontrollur o. Väckarur** m. m., passande såsom gåvor vid alla tillfällen.

som på det gamla årets sista och det nya årets första dag passerade Stockholms postkontor skulle naturligtvis afstämplas. Endast detta representerar ett rätt stort antal styfva dagsverken. Afhämtningen från lådorna, sorteringen och kringbäringen kräva ändå mera arbete, och därtill ett forceradt arbete. Ty allt skall ske fortast möjligt — komma ej korten fram på nyårsdagen, är det hela förfeladt.

Så skola nyårskorten besvaras — nämligen om man får från personer, till hvilka man ej skickat förut. Nya besvär, och så måste äfven dessa nästa gång ihågkommas. Och så sväller floden allt mer och mer, kräver större och ännu mera forceradt arbete — till hvad nytta?

Att »nyårsvisiterna» utträngdes af nyårskorten var ju alltid en god sak, men skall detta bruk utvecklas i samma proportion som hittills, visar det sig måhända, att man äfven här, som på så många andra håll, råkar bota ett ondt med hälften värre.

Den enda reela fördel, som nyårskorten medföra, är den, att man genom sådana kan med jämförelsevis ringa besvär och kostnad visa, att man i vänlig hägkomst behåller personer, som en gång visat oss artighet eller godhet, den vi ej med annat än tacksam känsla kunna återgälda. Och härom är ingenting annat än godt att säga. Visserligen kan man tänka sig, att den genom nyårskorten underhållna hägkomsten rätt snart torde förblekna och att godtköpsartigheten icke är af något ofantligt stort värde, liksom också den frågan måste framställas sig: *huru länge* skall man fortsätta med denna uppvaktning på kort? Hela lifvet igenom? Eller blott ett par år? Och när man upphör därmed, skall detta vara ett tecken, till att hela bekantskapen skall upphöra? Men som sagdt, detta är ju alltid en fördel, ehuru den naturligtvis kommer jämförelsevis endast få till del.

Att mer än en anser det vidt utsträckt bruk af nyårskortens kringvändande såsom öfverflödigt eller oriktigt, visar sig af det nu föreslagna och äfven accepterade sättet att genom de allmänna tidningarna utbringa sina nyårsönskuningar. Emellertid uppfyller det icke fullkomligt sitt ändamål. Den, som genom en tidning meddelar, att han eller hon icke ämnar skicka nyårskort, underförstår naturligtvis därvid, att han eller hon ej heller väntar att mottaga några. Eljes är saken till hälften förfelad. Detta tillkännagivande borde därför komma ett par dagar före nyåret. Ty när nu kort skickas, kan man ju ej vänta, tills exempelvis nyårskvällens aftontidning förkunnar, hvilka af våra vänner, som vilja och icke vilja sända och mottaga nyårskort. Och förminskningen af dessa postförsändelser blir naturligtvis då försvinnande liten.

I tidernas längd torde dock härmed vinnas icke så litet, äfven så som saken nu är ställd — och kanhända att den ej kan ställas annorlunda. Ty då tongifvande personer är efter år förklara sig vilja aflysa nyårskorten, torde det så småningom blifva lika »modernt» att icke skicka nyårskort som nu att skicka dem. Men under tiden — skulle icke hvar och en tänkande människa kunna komma öfverens med sig själf om att icke känna sig stött eller anse sig ohöfligt bemött, om vänner eller andra, som förr skickat nyårskort, skulle af rent sunda förnuftsskal upphöra att vidare kringvända sådana?

En prisuppgift.

En viktig fråga för alla husmödrar.

Oer än en husmoder har helt visst, synnerligast vintertiden, då fönstren i våra hem i regel ej kunna slås upp och man för luftväxlingen uteslutande är hänvisad till fönsterventilerna, under pågående städning erfarit hufvudbry. Den dagliga städningens ändamål — här afses ej de periodvis återkommande rengöringarna — är i hufvudsak dammets bortskaffande. Vinnes detta ändamål på det nu öfliga sättet att städa, och kan städningen sägas bedrivas efter en rationell metod? Består den icke fastmer till stor del i att försätta dammet i ett oupphörligt kretslopp: från mattan eller golvet upp i luften, därifrån på möbler och gardiner, slutligen ned på golvet igen för att nästa morgon åter börja samma färd, eller, för att tala med miss Nightingale, »röras upp från golvet, där det gör minsta skadan, i luften, där det gör oberäknelig skada.» Dessa eller slika tankar röra sig nog understundom i hennes hjärna.

Att genom den vanliga sopnings-, borstnings- och damningsprocessen en hel del damm medföljer i sopskyffeln och handduken, är visserligen sant, men vi fråga: huru mycket stannar kvar? Därom får man ett något så när klart begrepp, när solen en ljus vårdag lyser in i våra rum. Huru ter sig luften då? Jo, i vissa dagar som en molnvägg, bestående af millioner små partiklar. Man måste rent af förskräckas öfver, att man inandas allt detta damm, och ännu mer däröfver, att det skall medfölja in i barnens små lungor. Och huru förhåller det sig, om man skakar en gardin eller ett dörrförhänge? Man hostar till och ser en fin rök. Af dessa exempel, hämtade från hem, med talrik personal och många besökande — i familjer på två, tre personer och utan yrande barn är det förmodligen i detta afseende bättre — framgår tydligt, att vi i allmänhet lefva i en dammuppfylld omgivning, och att våra dagliga försök att göra oss till herrar öfver fienden dammet måste betecknas som temligen vanmäktiga. Men nu har vetenskapen upplyst, att dammet i fråga om vår hälsa eller ohälsa spelar en långt från oväsentlig roll; mot denna sida af saken torde ej heller nu mera någon vilja invända. Svårigheten är blott att midt i våra dammiga städer kunna åstadkomma dammfrihet i våra boningar. Fullt lär nog ingen lyckas lösa denna svåra uppgift, men då vi äro öfvertygade om, att våra mer upplysta, erfarna och dugande husmödrar-läsarinnor kommit »sanningen närmare» och hunnit längre i konsten än det stora flertalet, ha vi trott oss gagna detta flertal genom att låta dessa förra yttra sig i denna viktiga fråga samt gifva några nyttiga regler och råd om, hur man bör förfara vid den dagliga städningen för ernående af det möjligast bästa resultat, och fördenskull utfäst ett pris af *tjugufem* (25) kronor för den bäst utredande uppsats i ämnet:

En rationell städning af våra boningsrum.

Redaktionen.

Stockholms internationella lärarinnehem.

Den synnerliga behjärtansvärda tanke, som ligger uttryckt i detta namn, och om hvilken Idun redan ett par gånger ganska utförligt talat, har från det nya årets första dag nu tagit verklighetens gestalt. Sistlidne lördag hade vi nöjet deltaga i en enkel invigningsfest samt därvid bese hemmets synnerligen inbjudande och hemtrefligt inredda lokal vid Kungsgatan, n:r 26, 4 tr. upp. Den bekväma våningen består af sju rum och kök. Af rummen är ett afsedt för föreståndarinnan, fröken Louise Andrié, fyra för inackorderingarna och ett för tjänstepersonalen; det sjunde användes till matsal och samlingsrum.

Det var hösten 1893, som några varm-hjärtade personer sammankallade ett möte för att diskutera möjligheten af att i Stockholm upprätta en sådan fristad, som de flesta af utlandets större städer hafva att erbjuda under namn af lärarinnehem. En komité tillsattes, åt hvilken öfverlämnades uppdraget att utarbete förslag till plan och stadga samt att insamla medel. I maj konstituerades en förening — Stockholms internationella lärarinnehem — med syfte att upprätta en tillflyktsort, där kvinnor, såväl af svensk som utländsk börd, hvilka ägna sig åt undervisning och uppfostran, kunna, särskildt under tider, då de äro utan anställning eller i behof af hvila, för billigt pris erhålla god inackordering i förening med moderlig ledning och omvårdnad. Tack vare det nitiska och uppoffrande arbetet hos alla de personer, som haft saken om hand, har man så snabbt hunnit till den första målstenen. Ty att hemmet i sitt nuvarande skick endast vill betraktas som ett framtidsfrö, mäktigt af tillväxt och utveckling i mån af behof och tillslutning, är naturligt.

Som vi taga för gifvet, att alla de af Iduns läsarinnor, hvilka möjligen kunna tänka på att personligen draga nytta af hemmet, intressera sig för de ordningsregler, som gälla för inträde och vistelse vid detsamma, meddela vi dem här fullständigt:

§ 1.

Ansökan om inträde i hemmet ställes till dess föreståndarinna och bör vara försedd med prästbetyg samt af tillförlitlig person utfärdadt intyg om sökandens speciella verksamhet.

§ 2.

Inackorderingsavgiften erlägges förskottsvis och för en månad i sender. Pensionär, som önskar lämna hemmet, tillsäges därom föreståndarinnan minst en månad i förväg; sker ej detta, vare hon skyldig, därest ej styrelsen finner skäligt att därifrån meddela befrielse, att erlägga inackorderingsavgift äfven för denna månad. Personer, som för kortare tid än en månad vistas i hemmet, betala förskottsvis per vecka och, när uppehållet varit kortare än en vecka, vid afresan.

§ 3.

Pensionär, som angripes af smittosam eller eljes längre och svårare sjukdom, vare skyldig att genast aflytta från hemmet, hvarvid den del af i förskott erlagd inackorderingsavgift, för hvilken tiden ej ännu utlupit, till henne återlämnas.

§ 4.

Förutom möbleradt rum, sängkläder och, om så önskas, linne, erhålles full kost, bestående af frukost, mellanfrukost, middag, kaffe och aftonmåltid.

Priserna äro:

För deladt rum, utan linne, 45 kr. per månad.
» » » med » 47 » » »

nästan var färdig arbeta sig fram, medan jag fann, att de ord han nyss hvyskat påtrugade mig en känsla af, att jag aldrig skulle återvinna den lätta ton, hvarmed jag förut talat till honom.

Ett outtaladt svärmeri, däri låg icke något annat än ett slags lek, men då han syntes ha anlag att ge leken en mera allvarlig prägel, så måste den ha ett slut... se där allt!... Och härvid öfverraskade jag mig att finna mina händer öfversköljda af tårar.

Under de sistförflutna åren hade det kommit något trögt och tungt öfver mig, som hans närhet emellanåt hade skingrat. På det angenämaste sätt förstod han konsten att prata bort en stund, och det var icke utan att både min tant och jag riktigt längtade efter det ögonblick, då han skulle titta in till oss, och tyckte det var tomt, om han någon gång blef borta. Det föreföll oss nästan, som om vi hade känt honom under hela vårt lif, men i verkligheten daterade sig vår bekantskap icke långt tillbaka. Den inleddes i en temligen kritisk stund, då jag utanför vår port på ett oförsiktigt sätt hoppade ur en spårvagn.

Det var verkligen ett svårt olyckstillbud, hvarvid jag riskerade krossa hufvudskålen eller näsan. Hvilket som helst kommer detta ungefärligen på ett ut. Innan jag likväl på ett ohjälpligt sätt berörde trottoaren, kände jag mig uppryckt och, fastän jag är en ganska eterisk varelse, måste det dock varit med en ovanlig kraftansträngning, som mitt olycksöde blef förhindradt, ty min räddare vacklade en sekund, innan han återvann jämnvikten.

Detta passerade inför min tants ögon. Hon uppgaf ett skri, hvari en del passagerare sym-

patiskt instämde, och hon påstod, att hon var mera död än levande, när hon släpade sig ned för vagnssteget.

»Aldrig hoppa ur, förrän hästarna stanna,» ropade hon, »har jag inte sagt det tusen gånger,» och i samma andedrag öfverhoppade hon min räddare med tacksägelser.

»Jag förstår inte, att du, Gabriella, ej är det minsta altererad,» fortfor hon. »Se hur jag skälver...» Och då vi kommo underfund med, att min räddare bodde i samma hus som vi, fattade hon utan tvekan den arm han erbjöd.

»Hvilken lyckträff för oss, att ni just tänkte er hem,» återtog tant, som alltjämt upprörd och därtill en smula andfädd stannade då och då. »Vi bo således vägg i vägg... nära grannar...»

»Nära grannar ha vi endast varit ett par dagar,» inföll han, »och jag tänker snart ge mig bort igen samt väntar endast på bref ifrån min bror... han är bosatt i Chicago...»

»Ni tänker er således öfver Atlanten,» sade hon. »Jag förstår inte, hvarför en sådan mängd ungdomar bege sig bort för att söka en oviss utkomst?»

»Hoppet hägrar,» inföll han, och som jag just i trappan vände mig om för att se efter tant, som pustande hade stannat, så märkte jag, att han hade ett vackert leende.

»Hoppet ja, må så vara,» återtog tant. »En och annan emigrant har visserligen fått en god utkomst, men flertalet?... Min bästa herre, man tiger med flertalet... jag menar dem som duka under.»

»Men jag kommer inte att höra till flertalet och kanske också inte till de få utvalda. Min utkomst är någorlunda tryggad. Genom

min bror har jag fått löfte att sköta en större egendom... jag har gått igenom ett landtbruksinstitut och har dessutom praktisk erfarenhet. Jag tror, att allt skall gå bra. Min blifvande principal,» fortfor han lifligt, »är af svensk börd och önskar en landsman i sin närhet... någon till hvilken han kan ha förtroende, ty själf kan han inte befatta sig med egendomens tillsyn. Han lider nämligen af svåra giktanfäll, och jag håller för närvarande på att lära mig massage för att kunna ge honom nödig behandling.»

»Ni är praktisk,» anmärkte tant.

»Det får man lära sig,» svarade han på ett gladt och hurtigt sätt, »då man som jag, alltifrån barndomen, har måst vara sin egen lyckas smed.»

»Och ni tycks vara rätt belåten med er sträfvan,» småskrattade tant. »Ni kommer nog att passa därborta. Jag hoppas ni blir outhärlig för er nya principal, som kanske till på köpet är barnlös.»

»Någon arfvinge blir jag inte. Efter hvad jag sport, finnas trenne döttrar.»

(Forts.)

Innehållsförteckning.

Mathilda Lönnberg; af *Edvard Lidforss*. (Med porträtt). — Skogens rå; poem af *Edo. Hammarstedt*. — Balatmasår. af *Herbert*. — Den stora boknyheten; af *Helln. Lindgren*. — Om nyarskänningar och nyarskort; af *Mathilda Langlet*. — En prisuppgift; en viktig fråga för alla husmodrar. — Stockholms internationella lärarinnehem. — Ur notisboken. — Teater och musik. — Oupplösliga band; berättelse af *Sylvia*. Tidsfördrif.

Sidsfördrif.

Redigeras af *Sophie Linde*.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Charad-gåta.

Mitt första kan göras på flerfaldigt sätt,
Men lyckas däri är ej alltid så lätt;
Dartill fordras pengar — men dock framför allt
Att tanken är verksam och hjärtat ej kallt.

Så grannlagenheten och klokheten båda
I hvarje insians lika mycket få råda.

Att något mitt andra få höra och se,
Därför vore många visst färdiga ge
Luf, hälsa och rykte — ja, allt hvad de ba'.

Mitt andra att få, är ju roligt och bra,
Men undfadt, är det icke längre mitt andra.

Det är en naturlag; den får man ej klandra.

Mitt tredje — hvad är det, hvad liknar det? — säg! —
Jo, milstolpar, resta längs »Solgudens» väg.

För hvar och en af dem vi färdas förbi,
Oss möter förändring, — men männe vi bli

(Hvad Skaparens mening från början nog varit)
Allt mer och mer visa, ju längre vi farit?!

Mitt hela är ej något själfständigt ord:
Af trenne det bildats — och vidt kring vår jord
Det ärligen löper, i »ur och i skur»,

En gång blott — (vi hörde det nyss — eller hur?)
Och då för att hälsning och välönskan bringa; —
Ibland ock att liknöjdt i rymden förklinga.

Mitt hela! Mitt hela! — älskvärda publik,
Vi tillropa er: må enhvar blifva rik
På fyllda förhoppningar, hälsa och fröjd;
Och tröst skänkas den, som af lidandet böjd
Mot kommande dagar blott skådar med bafvan!
Må framgång belöna hvar ihärdig sträfvan!

Hvar like, för resten, jag önskar i dag
Så lycka som glädje af tusende slag —
Och goda »partier» i — whist och — »mariage»,
Samt att hvar förtret må få hastig passage! —
Ja, allt hvad jag här i min gifmildhets ifver
Af hjärtat båd' tänker och hoppas och skrifver.

Aeolus.

Vokalförändringsgåta.

Med *a* du i skogen nog såg mig,
Med *u* är för frihet jag vädlig,
Med *y* är jag fint genomskådlig.

Sibylla.

Länk-charad.

Mitt första var hatten som flickan tog på,
När hon med sin mamma till festen fick gå,
Men då hon ej väl sig uppförde, mitt andra
Till varning hon fick, och det bör man ej kla dra.

Mitt tredje är namn på en flod, jag ej sett,
Som speglar en sol, hvilken skiner rätt hett.
Mitt fjärde en samling — af hvad — af pokaler?
Ack nej, blott helt simpet en rad af vokaler.

En skog i mitt femte är ljufvig att se,
Kan narra en misslynt att klarna och le.
Blott icke mitt sjätte där ligger på lur,
Ty dylik en fuling är säkrast i bur.

Mitt sjunde, man sagt mig, på vägen för fram
Mörkhyade männer af slavisk stam.
Den åttonde länken i kedjan, så vän,
Är namn på en socken i Malmöhus län.

Hur djärf jag har varit, som plockat isär
En sommarens skönhet, för människan kär.

Men hoppas och ber att, en annan Linné,
Du vårdar dess fågling med öm pieté.

S. L.

Tabula magica.

1	1	2	2	2
3	3	4	4	4
5	5	6	6	6
6	7	7	8	8
9	10	11	12	13

Omflytta talen i de 25 ru'orna, så att sifferraderna — antingen man hoplägger dem lodrätt, vågrätt eller diagonal — gifva summan 29.

S. L.

Gåtor.

- 1) Än är jag kort, än är jag lång.
än glad, än tråkig mången gång.
- 2) Jag är kort, men längre, när jag är kortare. Hvad är det?
- 3) Utan mitt första ej mitt andra kan blifva mitt hela.

Calle C.

Sifferlogogryf.

- 1 2 11 4 5 = öfverhetsperson.
2 11 4 5 7 8 9 = afskrifningsinstru-
ment.
2 3 4 = del af en växt.
2 7 8 9 = trohetsymbol.
13 11 12 8 = förmörkande.
1 7 8 = pronomen.
9 3 1 4 = adjektiv.
12 3 = djur.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 =
slott i Sverige.

Esther S—n.

Lösningar.

Charaden: Molntapp.

Triangelgåtan: 1) Husar, 2) Ural, 3) sal, 4) al, 5) r

Ifyllningsgåtan: 1) Ananas, 2) Panama, 3) Akabah, 4) Malaga, 5) Ararat, 6) Sahara.

Aritmogryfen: Fettisdagsbulle; 1) f, 2) e, e, 3) tå, 4) takt, 5) isfri, 6) snömos, 7) dukbård, 8) askmörja, 9) gödselbög, 10) siden-svan, 11) blärf, 12) jubel, 13) utskottsfuru, 14) literastrull, 15) lönsampann, 16) embets-åliggande, 17) lokomotivstall, 18) liktorsmedel, 19) ungmod, hustru, 20) blonderbarb, 21) spegelglas, 22) gälaktig, 23) andtappa, 24) dunbadd, 25) solros, 26) ironi, 27) tå, 28) e, e, 29) f.

Anagram: Kurs—rusk, skur—krus.

Gåtan: Sångare.

HULTMANS Cacao & Chocolad

rekommenderas som den basta och vitsordas på det varmaste af professorerna hrr Joh. Lang, Seved Ribbing, Nils O:son Gadde, C. J. Ask samt doktor Olof Moberg.